

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه سیستان و بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته اقتصاد (گرایش علوم اقتصادی)

عنوان:

تأثیر نوسانات قیمت نفت بر تراز حساب جاری کشورهای عضو OIC (۱۹۸۰-۲۰۱۰)

استاد راهنما:

دکتر مهدی صفدری

تحقیق و نگارش:

محمد بصیر فیض آبادی

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره‌مند شده است)

بهمن ۱۳۹۲

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان **تأثیر نوسانات قیمت نفت بر تراز حساب جاری** قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته **علوم اقتصادی** توسط دانشجو **محمد بصیر فیض آبادی** با راهنمایی استاد پایان نامه **دکتر مهدی صفدری** تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می‌باشد.

(نام و امضاء دانشجو)

این پایان نامه واحد درسی شناخته می‌شود و در تاریخ توسط هیئت داوران بررسی و درجه به آن تعلق گرفت.

نام و نام خانوادگی امضاء تاریخ

استاد راهنما:

استاد راهنما:

استاد مشاور:

داور ۱:

داور ۲:

نماینده تحصیلات تکمیلی:

دانشگاه سیستان و بلوچستان
تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب محمد بصیر فیض آبادی تعهد می کنم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: محمد بصیر فیض آبادی

امضاء

تقدیم به:

پدر، مادر عزیزم

آن دو فرشته‌ای که از خواسته‌هایشان گذشتند، سختی‌ها را به جان خریدند و خود را سپه‌بلای مشکلات و ناملایمات کردند تا من به جایگاهی که اکنون در آن هستم.

ایستاده‌ام بر ستم.

برادر و خواهران مهربانم

که با آغاز کردیم، دل‌نارجم آموختیم و به امید بزم به آینده چشم می‌دوزیم. قلمم لبریز از عشق به شاست و خوشبختی‌تان منتهی آرزویم.

استادان فرزانه و فریخته‌ام

که در راه کسب علم مریاری نمودند.

و به تمام آزادمردانی که نیک می‌اندیشند و عقل و منطق را پیشه خود نموده و بزرگ‌نمای الهی و پیشرفت و سعادت جامعه، هدنی ندارند.

سیاسگزاری

پاس خدای را که سخوران، دستودن او بماند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حتی او را گزارش کردن نتوانند. و سلام و دور بر محمد و خاندان پاک او، طاهران

معصوم، هم آنان که وجودمان و لدار وجودشان است؛

پاس از پدر و مادر عزیزم، این دو معلم بزرگوارم، که بهواره برکت های و درشتی من، قلم عنفون کشیده و کریمانه از کنار غفلت هایم گذشته اند و در تمام عرصه های زندگی یار و یاور بی

چشم داشت برای من بوده اند؛ از خواهران و برادر عزیزم نیز که در همه ی زمان هایار و یاورم بودند پاسگزارم.

پاس از استاد با کمال و شایسته؛ جناب آقای دکتر مهدی صفدری که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از پیچ لگی در این عرصه بر من دینغ نمودند و زحمت راهبانی

این رساله را بر عهده گرفتند؛

و با پاس بی دینغ خدمت تمام دوستان گران بایام و بهنگاسی های دوران کارشناسی و کارشناسی ارشد، که مرا صمیمانه و مشتاقانه یاری داده اند.

چکیده:

حساب جاری شامل تجارت کالا، خدمات و پرداخت‌های بلاعوض می‌باشد. این حساب علاوه بر معاملات کالایی، معادلات خدمات و پرداخت‌های بلاعوض را که به صورت جاری در اقتصاد اتفاق می‌افتد را در بر می‌گیرد. حساب جاری از آنرو حائز اهمیت است که منابع و مصارف درآمد ملی را منعکس می‌سازد. همچنین بررسی موازنه حساب جاری، اثراتی نظیر درآمد ملی و رشد آن، عادت‌های خرج کردن و قدرت رقابت بین‌المللی را بر تراز پرداخت‌ها منعکس می‌کند. درآمدهای نفتی به عنوان یکی از منابع تامین مالی در کشورهای صادرکننده نفت مانند ایران به حساب می‌آیند. از آنجا که نوسانات آنها در طول بحران‌های انرژی (نفت خام) شدید می‌باشد لذا تاثیرات بسزایی بر ردیف‌های بودجه‌ای و درآمدی دارند. این مطالعه در دو قسمت، ابتدا با استفاده از داده‌های پانل به بررسی عوامل موثر بر تراز حساب جاری بویژه نوسانات قیمت نفت در کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی (OIC) زیر مجموعه‌ای از آن، صادرکننده نفت و غیر صادرکننده نفت در طی دوره زمانی ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۰ با روش گشتاورهای تعمیم یافته (GMM) می‌پردازد و سپس در اقتصاد ایران با استفاده از آزمون هم‌انباشتگی گری‌گوری - هانسن (GH)، آزمون علیت تودا و یاماموتو (TY) و تابع تحلیل عکس‌العمل آنی (IRFs) به بررسی تاثیر شوک‌های قیمت نفت بر حساب جاری، حساب جاری بدون نفت و تراز نفتی در طی همان دوره زمانی (۲۰۱۰-۱۹۸۰) پرداخته می‌شود. در مورد کشورهای عضو OIC نتایج نشان‌دهنده تاثیر مثبت نوسانات قیمت نفت، درجه باز بودن تجاری و تاثیر منفی سرمایه گذاری داخلی و سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر حساب جاری تمام کشورهای موجود در نمونه می‌باشد. همچنین تاثیرات منفی هزینه‌های دولت و عرضه پول و ضریب مثبت نرخ رشد حقیقی تولید ناخالص داخلی بر حساب جاری کشورهای صادرکننده نفت قابل توجه و معنادار است. در اقتصاد ایران نیز نتایج نشان می‌دهد که روابط هم‌انباشتگی برای تراز حساب جاری، حساب جاری بدون نفت و تراز نفتی با وجود یک شکست ساختاری، در بلندمدت دارای روند نزدیک به هم می‌باشند. همچنین حساب جاری، حساب جاری بدون نفت و تراز نفتی در اثر یک شوک به اندازه یک انحراف معیار در قیمت نفت به ترتیب بعد از ۶، ۹ و ۹ دوره به تعادل می‌رسند.

کلمات کلیدی: نوسانات قیمت نفت، تراز حساب جاری، کشورهای OIC، اطلاعات پانل، GMM.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱ مقدمه
۲	۲-۱ بیان مسئله
۵	۳-۱ بیان سؤال‌های اساسی تحقیق
۶	۴-۱ اهداف تحقیق
۶	۵-۱ ضرورت انجام تحقیق
۷	۶-۱ فرضیات تحقیق
۷	۷-۱ کاربردهای تحقیق
۸	۸-۱ نوآوری تحقیق
۸	۹-۱ روش انجام تحقیق و تجزیه و تحلیل اطلاعات
۸	۱۰-۱ روش و ابزار گردآوری اطلاعات
۹	۱۱-۱ ساختار کلی پژوهش
۹	۱۲-۱ تعریف واژگان کلیدی

۱۱.....	فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش
۱۲.....	۱-۲ مقدمه
۱۲.....	۲-۲ تراز پرداختها
۱۳.....	۱-۲-۲ انواع حسابها در تراز پرداختها
۱۴.....	۱-۱-۲-۲ حساب جاری
۱۴.....	۲-۱-۲-۲ حساب (تراز) تجاری
۱۵.....	۳-۱-۲-۲ حساب نقل و انتقالهای یک جانبه (بلاعوض)
۱۵.....	۴-۱-۲-۲ حساب سرمایه
۱۵.....	۵-۱-۲-۲ حساب (تراز) معاملات ذخایر رسمی
۱۶.....	۶-۱-۲-۲ اشتباهات و از قلم افتادگیها
۱۶.....	۳-۲ حساب جاری در کشورهای صادرکننده نفت
۱۶.....	۱-۳-۲ تراز تجاری نفتی
۱۷.....	۲-۳-۲ تراز تجاری غیر نفتی
۱۷.....	۴-۲ مبانی نظری تراز حساب جاری
۲۰.....	۱-۴-۲ قیمت نفت
۲۶.....	۲-۴-۲ کسری بودجه دولت
۲۹.....	۳-۴-۲ عمق مالی
۲۹.....	۴-۴-۲ نرخ رشد حقیقی
۳۰.....	۵-۴-۲ درجه باز بودن اقتصاد
۳۰.....	۶-۴-۲ سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

۳۱ ۷-۴-۲ نرخ بهره جهانی
۳۲ ۸-۴-۲ سرمایه‌گذاری داخلی
۳۲ ۵-۲ کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی
۳۴ ۱-۵-۲ تقسیم‌بندی کشورهای OIC
۳۶ ۶-۲ پیشینه
۳۶ ۱-۶-۲ مطالعات داخلی
۴۰ ۲-۶-۲ مطالعات خارجی
۴۵ ۳-۶-۲ نقدی بر مطالعات گذشته و نوآوری تحقیق
۴۶ ۷-۲ جمع‌بندی
۵۰ فصل سوم: روش‌شناسی تحقیق
۵۱ ۱-۳ مقدمه
۵۱ ۲-۳ تابع تراز حساب جاری برای کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی
۵۲ ۳-۳ روش گشتاورهای تعمیم یافته (GMM)
۵۶ ۱-۳-۳ آزمون وجود اثرات فردی در مدل خود بازگشت (اتورگریو)
۵۸ ۲-۳-۳ مدل‌هایی با متغیرهای برونزا
۶۲ ۴-۳ داده‌ها
۶۲ ۵-۳ بررسی روند متغیرها

- ۶۳ ۱-۵-۳ تراز حساب جاری
- ۶۴ ۲-۵-۳ سرمایه‌گذاری داخلی
- ۶۵ ۳-۵-۳ عمق مالی
- ۶۵ ۴-۵-۳ رشد حقیقی تولید ناخالص داخلی
- ۶۶ ۵-۵-۳ هزینه‌های دولت
- ۶۷ ۶-۵-۳ درجه باز بودن
- ۶۸ ۷-۵-۳ سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
- ۶۸ ۸-۵-۳ قیمت حقیقی نفت
- ۷۰ ۹-۵-۳ نرخ بهره حقیقی جهانی
- ۷۱ ۶-۳ تحولات اقتصادی اخیر در کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی
- ۷۲ ۱-۶-۳ تولید، رشد و اشتغال
- ۷۲ ۱-۱-۶-۳ تولید و درآمد
- ۷۲ ۲-۱-۶-۳ رشد اقتصادی
- ۷۳ ۳-۱-۶-۳ تورم
- ۷۳ ۲-۶-۳ تجارت خارجی
- ۷۳ ۱-۲-۶-۳ تجارت کالا
- ۷۴ ۲-۲-۶-۳ تراز تجاری
- ۷۴ ۳-۲-۶-۳ تجارت درون OIC
- ۷۵ ۳-۶-۳ تراز پرداخت‌ها و تامین مالی خارجی
- ۷۵ ۱-۳-۶-۳ تراز حساب جاری
- ۷۵ ۲-۳-۶-۳ سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی
- ۷۶ ۴-۶-۳ تحولات در بخش مالی

۷۶ ۱-۴-۶-۳ تعمیق مالی
۷۶ ۲-۴-۶-۳ دسترسی به منابع مالی
۷۷ ۳-۴-۶-۳ باز بودن مالی و سیاست های نرخ ارز
۷۷ ۷-۳ رابطه علیت بین نوسانات قیمت نفت و تراز حساب جاری
۷۸ ۱-۷-۳ آزمون علیت تودا- یاماموتو (TY)
۷۹ ۸-۳ اهمیت بخش نفت در اقتصاد ایران طی سالهای ۱۹۷۹-۲۰۱۰
۸۳ ۹-۳ جمع بندی
۸۴ فصل چهارم: تخمین مدل
۸۵ ۱-۴ مقدمه
۸۵ ۲-۴ تخمین تابع تراز حساب جاری برای کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی
۸۵ ۱-۲-۴ آزمون های ایستایی
۸۹ ۲-۲-۴ همانباشتگی
۸۹ ۳-۲-۴ تخمین مدل
۹۳ ۳-۴ ارتباط بین نوسانات قیمت نفت و تراز حساب جاری
۹۵ ۱-۳-۴ آزمون ریشه واحد
۹۷ ۲-۳-۴ آزمون همانباشتگی
۹۸ ۳-۳-۴ آزمون علیت تودا و یاماموتو
۹۹ ۴-۳-۴ تحلیل عکس العمل آنی

۱۰۱.....	۴-۴ جمع‌بندی
۱۰۴.....	فصل پنجم: جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات
۱۰۵.....	۱-۵ مقدمه
۱۰۵.....	۲-۵ جمع‌بندی نتایج
۱۰۸.....	۳-۵ محدودیت‌های تحقیق
۱۰۸.....	۴-۵ پیشنهادها
۱۰۸.....	۱-۴-۵ پیشنهادهای اصلی
۱۱۰.....	۲-۴-۵ پیشنهادهای فرعی
۱۱۱.....	۵-۵ پیشنهادها برای تحقیقات آتی
۱۱۲.....	منابع:
۱۱۹.....	پیوستها
۱۱۹.....	پیوست (الف):
۱۲۲.....	پیوست (ب):
۱۲۹.....	پیوست (ج):
۱۳۱.....	پیوست (د):
۱۳۴.....	پیوست (ه):

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان جدول
۳۴	جدول ۱-۲. خلاصه وضعیت کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی
۳۶	جدول ۲-۲. گروه‌بندی کشورهای عضو OIC مورد بررسی در مطالعه
۴۷	جدول ۳-۲. خلاصه مهمترین مطالعات داخلی انجام شده در زمینه نوسانات قیمت نفت و تراز حساب جاری
۴۸	جدول ۴-۲. خلاصه مهمترین مطالعات خارجی انجام شده در زمینه نوسانات قیمت نفت و تراز حساب جاری
۶۲	جدول ۱-۳. متغیرها و منابع استفاده شده در مطالعه
۸۶	جدول ۱-۴. آزمون ریشه واحد برای کل کشورهای عضو OIC
۸۶	جدول ۲-۴. آزمون ریشه واحد برای کشورهای صادرکننده نفت عضو OIC
۸۷	جدول ۳-۴. آزمون ریشه واحد برای کشورهای با درآمد متوسط عضو OIC
۸۷	جدول ۴-۴. آزمون ریشه واحد برای کشورهای کم درآمد عضو OIC
۸۹	جدول ۵-۴. آزمون هم‌جمعی کائو
۹۰	جدول ۶-۴. تصریح مدل با استفاده از آرلانو و باند ۱۹۹۱ یک مرحله‌ای
۹۳	جدول ۷-۴. ضریب همبستگی بین متغیرها
۹۵	جدول ۸-۴. نتایج آزمون ADF

٩٦	جدول ٩-٤. نتایج آزمون ZA
٩٧	جدول ١٠-٤. نتایج آزمون گریگوری - هانسن
٩٨	جدول ١١-٤. نتایج آزمون تودا و یاماموتو

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان شکل
۲۴	نمودار ۱-۲. واردات نفت در کشورهای صنعتی
۶۳	نمودار ۱-۳. تراز حساب جاری (درصد از GDP) برای کشورهای عضو OIC، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۶۴	نمودار ۲-۳. تشکیل سرمایه ناخالص (درصد از GDP) برای کشورهای عضو OIC، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۶۵	نمودار ۳-۳. پول و شبه پول (M2) (درصد از GDP) برای کشورهای عضو OIC، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۶۵	نمودار ۴-۳. نرخ رشد واقعی GDP (درصد) برای کشورهای عضو OIC، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۶۶	نمودار ۵-۳. کل هزینه‌های مصرف نهایی دولت (درصد از GDP) برای کشورهای عضو OIC، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۶۷	نمودار ۶-۳. صادرات کالا و خدمات (درصد از GDP) برای کشورهای عضو OIC، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۶۸	نمودار ۷-۳. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (درصد از GDP) برای کشورهای عضو OIC، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۶۸	نمودار ۸-۳. متوسط سالانه قیمت حقیقی نفت در بازار دویی (برحسب دلار آمریکا برای هر بشکه)، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۷۱	نمودار ۹-۳. نرخ بهره حقیقی ایالات متحده آمریکا، ۲۰۱۰ - ۱۹۸۰.
۷۹	نمودار ۱۰-۳. تولید نفت جمهوری اسلامی ایران (میلیون بشکه در روز)، ۲۰۱۰ - ۱۹۱۳.

- ۸۱ نمودار ۳-۱۱. نسبت درآمدهای نفتی به تولید حقیقی، صادرات کل و مخارج دولت، جمهوری اسلامی ایران، ۲۰۱۰-۱۹۴۵.
- ۸۱ نمودار ۳-۱۲. تولید حقیقی و درآمدهای تولید نفت، جمهوری اسلامی ایران، ۲۰۱۰-۱۹۴۸.
- ۸۲ نمودار ۳-۱۳. سرانه درآمدهای صادرات نفت، جمهوری اسلامی ایران، ۲۰۱۰-۱۹۱۳.
- ۹۴ نمودار ۴-۱. قیمت نفت (دلار) (OILP)، حساب جاری (CA)، تراز نفتی (OILT) و حساب جاری بدون نفت (میلیارد دلار) (NOILP)
- ۹۹ نمودار ۴-۲. پاسخ حساب جاری به شوک وارده به اندازه یک انحراف معیار بر قیمت نفت
- ۱۰۰ نمودار ۴-۳. پاسخ حساب جاری بدن نفت به شوک وارده به اندازه یک انحراف معیار بر قیمت نفت
- ۱۰۱ نمودار ۴-۴. پاسخ تراز نفت به شوک وارده به اندازه یک انحراف معیار بر قیمت نفت

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه

از آغاز قرن جدید دو تحول وضعیت اقتصادی بین‌المللی را تحت تاثیر خود قرار داده است. تداوم جهانی عدم تعادل‌های بزرگ خارجی و افزایش قیمت انرژی به ویژه قیمت نفت بعد از سال ۲۰۰۳، دو تحول مهم می‌باشند که وضعیت اقتصاد بین‌الملل را تحت سلطه خود قرار داده‌اند (رباسی و اسپاتافورا^۱، ۲۰۰۶). نفت یکی از مواد اولیه مهم در اقتصاد کنونی است. نفت و فرآورده‌های آن به طور گسترده‌ای در فعالیتهایی همچون حمل و نقل، تولید نیروی برق، سوخت اکثر بنگاه‌های تولیدی و همچنین در تولید محصولات شیمیایی و ... مورد استفاده قرار می‌گیرد. از سویی از نفت به عنوان مرجعی برای ارزش‌گذاری سایر منابع انرژی استفاده می‌شود. قیمت نفت یکی از کلیدی‌ترین قیمت‌ها در اقتصاد بین‌الملل است و همچنین به عنوان مهمترین و پرمعامله‌ترین کالای تجاری در اقتصاد فعلی شناخته می‌شود. از این رو قیمت و نوسانات آن، نقش مهمی را در فعالیتهای اقتصادی مانند درآمد، پس‌انداز و تراز تجاری در کشورهای صادرکننده و واردکننده نفت ایفا می‌کند. از سوی دیگر تجربه کشورهای موفق در امر توسعه و رشد اقتصادی نشان می‌دهد که بخش خارجی اقتصاد نقش بسیار مهمی بر فرآیند توسعه ایفا نموده و در واقع تجارت به صورت موتور رشد و توسعه کشورها عملکرده‌است. بالا بودن و کسری دائمی در تراز حساب‌های خارجی به عنوان یکی از مهمترین معیارهای سنجش تجارت کشورها مانع رشد کشورها خواهد شد.

۲-۱ بیان مسئله

یکی از عوامل موثر بر اقتصاد کشورها به‌ویژه کشورهای تولیدکننده و صادرکننده نفت، نوسانات قیمت نفت می‌باشد. در طول سال‌های ۱۹۴۹-۱۹۷۳، نوسانات نفتی یک فاکتور مهم در تمام رکودهایی است که در ایالات متحده آمریکا اتفاق افتاده است (همیلتون^۲، ۱۹۸۳). همچنین افزایش ناگهانی قیمت نفت بعد از سال ۱۹۷۳ تأثیرات مهمی بر اقتصاد

¹ Rebucci and Spatafora

² Hamilton

کشورهای صادرکننده نفت گذاشت، به طوری که در این دوره درآمدهای ارزی حاصل از فروش نفت به شدت افزایش یافت و باعث رشد سریع قیمت‌ها، نرخ‌های دستمزد و واردات در این کشورها گردید (عصاری آرانی و همکاران، ۱۳۸۹). از سویی از سال ۲۰۰۰، بازار بین‌المللی نفت دست‌خوش تغییرات قابل توجه‌ای شده است. اولاً، با توجه به رونق تجارت جهانی و انقلاب فن‌آوری اطلاعات، نفت تبدیل به یک کالای جهانی شده و روند جهانی شدن بازار نفت تقویت شده است. دوماً، بازار نفت به طور فزاینده‌ای نسبت به قبل وابسته به اقتصاد کلان و بازارهای مالی شده و به عنوان مثال بازارهای نفت بصورت فزاینده‌ای با بازارهای مالی دیگر از قبیل نرخ ارز، بازار سهام، سرمایه‌گذاری و غیره در رابطه است (فان و اکسو^۱، ۲۰۱۱). علاوه بر این، نتایج تجربی نشان می‌دهد که افزایش قیمت نفت بین سالهای ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۵ به ۱/۵ درصد کاهش در تولید جهانی منجر شده است (راگاف^۲، ۲۰۰۶) و اگر نوسانات قیمت نفت همچنان ادامه پیدا کند، هم تولیدکنندگان و هم مصرف‌کنندگان نفت ممکن است از طریق افزایش کنترل نشده در هزینه‌های انبار، حمل و نقل و تولید در معرض خطر قابل توجه‌ای قرار گیرند. همین درک نوسانات قیمت نفت است که علاقه زیادی در سرمایه‌گذاران و سیاست‌گذاران، به ویژه در زمینه نوسانات زیاد قیمت نفت در دهه‌های اخیر بوجود آورده است (پیندیک^۳، ۲۰۰۴).

رشد بخش نفت به عنوان مهمترین عامل مؤثر بر درآمد ملی، عموماً منجر به افزایش تقاضای کل اقتصاد و در نتیجه افزایش قیمت‌ها و سودآوری در بخش غیر قابل مبادله نسبت به بخش قابل مبادله می‌شود، این امر باعث سرازیر شدن سرمایه و نیروی کار به سمت بخش غیرقابل مبادله - و قویتر شدن این بخش - در مقابل ضعیف شدن بخش قابل مبادله اغلب اقتصادهای تک محصولی می‌شود. وقوع این پدیده که در ادبیات اقتصادی به بیماری هلندی^۴ معروف است و در اقتصادهای متنوع و نسبتاً بزرگ مانند ایران نیز قابل مشاهده است، در بسیاری از کشورهای صادرکننده نفت، افزایش قابل توجه سهم بخش نفت نسبت به بخش‌های غیرنفتی و افزایش در درآمد سرانه این کشورها را موجب می‌شود. چنین افزایشی تنها به دلیل افزایش درآمدهای نفتی و نه در اثر رشد بخش واقعی اقتصاد رخ داده است و عدم تعادل‌هایی در بخشهای مختلف این اقتصادها را در پی دارد (عصاری آرانی و همکاران، ۱۳۸۹).

¹ Fan and Xu

² Rogoff

³ Pindyck

⁴ Dutch disease